

Yttrande inom miljöprövning

Handläggare

Robert Almstrand
Miljöprövningsenheten
robert.almstrand@havochvatten.se

Datum 2025-03-31

Dnr 2025-000298

NATURVÅRDSVERKET
Kontaktpunkt Esbo

Yttrande över samråd om detaljplan, Arctio, Torneå kommun, Finland enligt Esbokonventionens protokoll (NV-00594-25)

Havs- och vattenmyndigheten har beretts tillfället att yttra sig över ovan rubricerat ärende.
Myndigheten lämnar här följande yttrande.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten anser att detaljplanens genomförande kan komma att ha en gränsöverskridande påverkan på svenska intressen. Dessa intressen inkluderar bland annat fisk, riksintresse för yrkesfiske samt skyddade områden. Omfattningen av påverkan går dock inte att ta ställning till eftersom den beror av vilka verksamheter som kommer etableras inom detaljplaneområdet, storleken på dessa verksamheters utsläpp samt vilka skyddsåtgärder som kommer vidtas för att begränsa påverkan.

I området finns sedan tidigare etablerade verksamheter som påverkar vattenmiljön och detaljplanen möjliggör att ett flertal olika typer av verksamheter kan komma etableras. Kommande miljökonsekvensbeskrivningar behöver därför inkludera redovisning av den kumulativa påverkan på svenska intressen från existerande och tillkommande verksamheter samt skyddsåtgärder för att minimera denna påverkan.

Beskrivning av ärendet

Finland har underrättat Naturvårdsverket enligt artikel 10 i protokoll om strategiska miljöbedömningar till konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (Esbo-konventionen) om detaljplan för Arctio, Torneå kommun i Finland. Planområdet ligger cirka 2,8 km från den svenska gränsen. Detaljplanen ska möjliggöra för

industri och energi-produktion, inklusive byggande av en småskalig modulär kärnkraftsreaktor (SMR) samt bland annat produktion av drivmedel, kemikalier och förädling av metaller.

Motivering

Påverkan på skyddade områden

Beroende på vilka verksamheter som etableras inom detaljplaneområdet så kan olika typer och omfattning av påverkan på skyddade områden uppstå. Inom Haparanda skärgård finns ett flertal Natura 2000-områden¹, inklusive Haparanda skärgårds nationalpark. Ett antal av dessa områden ligger nära eller på gränsen mellan Sverige och Finland. I bevarandeplanerna för områdena beskrivs hotbilder mot utpekade arter och naturtyper. Här ingår alla typer av verksamheter och åtgärder som leder till att miljöfarliga ämnen, till exempel metaller och organiska miljögifter, hamnar i den marina och limniska vattenmiljön. Som exempel på detta anges industrier som utgör utsläppskällor för bland annat metaller och näringsämnen till kusten. Flera av de ovan nämnda skyddade områdena ligger dessutom inom ett skyddat marint område enligt Helcom (HELCOM MPA 101 - *Haparanda Archipelago*).

Påverkan på fisk och riksintresse för yrkesfiske

I svensk lagstiftning definieras vissa områden som så kallade riksintressen. Av 3 kap. 5 § miljöbalken framgår att mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen eller yrkesfisket eller för vattenbruk ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande. Områden som är av riksintresse för rennäringen eller yrkesfisket ska skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

Detaljplanens genomförande kan antas beröra svenskt yrkesfiske då planområdet är beläget inom Torne älvs havsområde och ligger i nära anslutning till Torne älvs mynning, ett område som i dag utgör det enskilt viktigaste fångstområdet för det svenska laxfisket, och samtidigt är ett av de mest betydande fångstområdena för det yrkesmässiga fisket i Bottniska viken. Området är vid sidan av dess betydelse för laxfisket, även viktigt för det yrkesmässiga fisket efter siklöja, sik och strömming.

Angränsande Torne älv står för den i särklass största produktionen av vild lax bland Östersjöns vildlaxälvar, och älvens smoltproduktion har länge uppvisat en positiv trend. Sedan 2016 har det årliga antalet smolt som lämnat älven uppskattats till över 1,5 miljoner, vilket motsvarar ca 50 procent av all vild lax som produceras i Östersjön.

Baserat på skattningar av smoltproduktion från olika vildlaxälvar, och andelen vildfödd/odlad lax i fångstprover från det yrkesmässiga fisket, beräknas omkring 35–45 % av all lax i södra Östersjön härstamma från just Torne älv. Lax som härstammar från Torne älv utgör därav även en betydande andel av fångsterna i kustfisket längs hela Bottniska viken, på både svensk och finsk sida.

I Torne älv förekommer även ett betydande fiske efter bl.a. lax med handredskap och traditionella redskap så som håv, nät och not. I dess nedre del är fisket efter lax och havsvandrande sik av störst betydelse men där fångas även gädda, abborre och andra sötvattensarter. Älven hyser

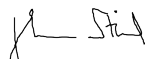
¹ <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

även ett havsvandrande bestånd av öring, ett bestånd som bedöms vara svagt men som under senare år haft en positiv beståndsutveckling.

Detaljplanens genomförande kan även antas beröra ett riksintresseanspråk för yrkesfisket, RI YF 21 KZ, vilket till stor del omfattar svensk sida av Torne älvs havsområde och därmed ligger i anslutning till planområdet. Riksintresseanspråket har pekats ut i egenskap av betydande fångstområde för svenskt yrkesfiske, och var vid tid för utpekande ett av sex fångstområden i Bottenviken varifrån fångstvärden sammanlagt utgjorde 70% av fångstvärdet för allt yrkesmässigt fiske i Bottenviken. Eventuell påverkan på yrkesfisket och på för yrkesfisket viktiga bestånd i detta område, som konsekvens av detaljplanens genomförande, bör därför utredas och beskrivas.

Detta är av särskild vikt sett till områdets dignitet för det svenska yrkesfisket och framförallt laxfisket.

Beslut om detta yttrande har fattats av enhetschefen Johan Stål efter föredragning av utredaren Robert Almstrand. I den slutliga handläggningen av ärendet har även verksjuristen Martin Jansson medverkat.

Johan Stål